

Notitie : Natuurtoets Klaverhoekseweg, Best

Locatie : Klaverhoekseweg - Hurkseweg, Best
Datum : 17 december 2012
Projectnummer : 211x05256
Opgesteld door : Rob van Dijk

Voorliggend verslag is opgesteld ten behoeve van het bestemmingsplan "RvR Klaverhoekseweg 9a" opgesteld door BRO met rapportnummer 211x05256.

Bij ruimtelijke planvorming is een toetsing aan de natuurwetgeving verplicht. Door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

Natuurbescherming in Nederland

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Flora- en faunawet (FF-wet). Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt beleidsmatige gebiedsbescherming plaats door middel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk en op provinciaal niveau in de Verordening Ruimte is vastgelegd.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijk significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied (of Beschermde Natuurmonument) zijn vergunningsplichtig.

Provinciaal beleid

De provinciale groenstructuur bestaande uit Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Groenblauwe Mantel zijn ruimtelijk vastgelegd in de Verordening Ruimte. De EHS is een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen de gebieden. Ook de beheergebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot de EHS. De feitelijke beleidsmatige gebiedsbescherming vindt plaats middels de uitwerking van het provinciaal beleid in de gemeentelijke bestemmingsplannen.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en op een honderdtal vaatplanten. Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met de juridisch zwaarder beschermde soorten uit 'tabel 2', de bijlage 1 soorten van het besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, de soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (tezamen tabel 3) en met alle vogels. Van deze laatste groep is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarbij inventarisatie gewenst is. Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op dan dient er gekeken te worden of er passende maatregelen getroffen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen.

Werkwijze natuurtoets

In de natuurtoets zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen de aanwezige natuurwaarden vanuit de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en planologisch beschermde natuurwaarden. Deze werkwijze vloeit voort uit de 'Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van LNV van september 2009.

Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is op 17 december 2012 door een ecooloog van BRO¹ een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied. Mogelijke verblijfplaatsen en sporen van dieren zijn onderzocht. De te slopen bebouwing is van de binnen- en buitenzijde onderzocht. Naast een veldbezoek is er een bronnenonderzoek gedaan. Voor dit bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevens, zoals provinciale natuurgegevens en algemene verspreidingsatlassen. Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden.

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EL&I genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

Beschrijving van het plangebied

Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt in het buurtschap de Vleut, ten noordoosten van de kern Best in de gelijknamige gemeente. Het plangebied ligt in een gebied dat wordt begrensd door de wegen Klaverhoekseweg, Hurkseweg en Keldersehoevenweg. De Amersfoortcoördinaten van het midden van de locatie zijn 156,7-392,7². De ligging van het plangebied is te zien in bijgevoegde afbeelding.

Huidige situatie

Het plangebied ligt in een landelijk gebied met een vrij hoge dichtheid aan bebouwing. De bodem bestaat uit hoge zwarte enkeerdgronden. Meer naar het noordwesten liggen lagere gronden, naar het zuidoosten liggen hogere heideontginningen. De gronden in de omgeving zijn in gebruik als weiland en bouwland. In de omgeving is verspreide beplanting aanwezig in de vorm van bomenrijen, houtsingels en bosschages.

Het plangebied zelf bestaat uit een bebouwd deel en een onbebouwd deel. De bebouwing bestaat uit drie kippenstallen en een bedrijfswoning. Daaromheen ligt een verhard erf en een siertuin.

Ten noorden van de bebouwing ligt een verruigd grasland. Dit grasland en de bedrijfsbebouwing zijn omgeven door een houtsingel die periodiek wordt afgezet. In deze houtsingel staan inheemse boom- en struikvormers zoals zomereik, ruwe berk, veldesdoorn, rode kornoelje, eenstijlige meidoorn, wilgen, bramen etc. In de ondergroei staan ruigtekruiden zoals grote brandnetel, fluitenkruid etc.

De rest van het plangebied bestaat uit ingezaaid grasland, dat wordt gebruikt als hooiland en paardenweide. Door het plangebied lopen enkele (periodiek waterhoudende) sloten. Deze wateren in zuidwestelijke richting af. Ten tijde van het veldbezoek waren de sloten pas geschoond. Ten noorden van de Klaverhoekseweg ligt een smalle berm tussen de weg en de sloot. In deze berm staan drie eiken en drie populieren van naar schatting 30 jaar oud. Verder zijn in het plangebied geen bomen aanwezig. Wel staan aan de westrand enkele hoge populieren en aan de oostrand drie schietwilgen. Deze bomen staan op naburige percelen. Ten zuiden van de Klaverhoekseweg staan enkele zwarte elzen in de slootkant en recent aangeplante veldesdoorns in de wegberm.

Toekomstige (geplande) situatie

Het voornemen is om in het plangebied de kippenstallen te slopen en de bijbehorende erfverharding te verwijderen. De houtsingel zal worden verwijderd. Het huidige bouwvlak zal vervolgens worden omgevormd tot grasland. Ten oosten van de huidige bedrijfswoning zijn drie vrijstaande woningen met bijbehorende tuinen voorzien. Daarnaast zijn aan de Hurkseweg (aan de noordzijde van het plangebied) drie vrijstaande woningen voorzien. Het plangebied wordt landschappelijk ingepast en voorzien van een wandelpad tussen de weilanden door.

² De getallen staan respectievelijk voor de x-coördinaat en de y-coördinaat van de linkerbenedenhoek van het betreffende kilometervak.

Globale ligging van het plangebied (rood omlijnd).

Inrit vanaf de Klaverhoekseweg

Zuidzijde plangebied

Noordzijde plangebied (Hurkseweg)

Bedrijfsbebouwing

Verkaveling woningen

Toetsing gebiedsbescherming

Wettelijke gebiedsbescherming

Het plangebied ligt buiten de invloedssfeer van door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden. Het dichtstbijzijnde wettelijk beschermde natuurgebied is het Beschermde Natuurmonument 'Kavelen', op circa 1,2 km ten noordwesten van het plangebied. De ruimtelijke ontwikkeling zal in de aanlegfase tot een tijdelijke verstoring leiden (bouw- en sloopwerkzaamheden). Over de genoemde afstand zijn versturende effecten echter redelijkerwijs uit te sluiten. In de gebruiksfase zal ten opzichte van de huidige situatie een afname van bebouwing/verharding en van stikstofdepositie ontstaan. De effecten op wettelijk beschermde natuurwaarden zullen hierdoor positief zijn. Negatieve effecten op wettelijk beschermde natuurgebieden zijn op voorhand uit te sluiten.

Planologische gebiedsbescherming

Het plangebied ligt geheel buiten de EHS of Groenblauwe Mantel zoals deze is vastgesteld op de kaarten van de Verordening Ruimte. Door de ontwikkeling zullen geen wezenlijke kenmerken van de provinciale groenstructuur worden aangetast. In de planvorming voor het gebied hoeft geen rekening gehouden te worden met planologische bescherming van natuurwaarden.

Toetsing Flora- en faunawet

Vaatplanten

De provinciale vegetatiekarteringen vermelden geen bijzondere plantensoorten in het plangebied. Wel komen (of kwamen) in de directe omgeving kruidachtige soorten voor die karakteristiek zijn voor licht beschaduwde bermen met matig voedselrijke, lemige bodems met een goede humuslaag. Het gaat dan om soorten zoals grote muur, bosanemoon, gewone salomonszegel, kruipend zenegroen en adderwortel. Door schaalvergroting worden deze soorten steeds zeldzamer in het agrarische gebied. Bij de landschappelijke inrichting is hiermee rekening te houden door geschikte groeiplaatsen te creëren.

De grasvegetatie in het plangebied is ingezaaid en herbergt slechts zeer algemene kruidachtige soorten zoals vogelmuur, ridderzuring, smalle weegbree, paardenbloem etc. In de ruigte ten noorden van het erf komen slechts zeer algemene stikstofminnende plantensoorten voor, zoals braam, grote brandnetel, fluitenkruid etc. Tijdens het veldbezoek zijn geen muurvegetaties op de bebouwing aangetroffen. Het voorkomen van beschermde of bedreigde plantensoorten in het plangebied is op basis van de aangetroffen vegetaties redelijkerwijs uit te sluiten.

Effectenbeoordeling

De ontwikkeling kan kansen bieden voor karakteristieke soorten zoals grote muur, bosanemoon, gewone salomonszegel, kruipend zenegroen en adderwortel. Hiertoe worden er houtsingels aangeplant met soorten die een gunstig effect hebben op de humusvorming, zoals hazelaar, veldesdoorn en zoete kers. Op termijn kan hierdoor een gunstig vestigingsklimaat voor bijzondere vegetatie ontstaan.

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied molshopen en holen van veldmuizen waargenomen. In de bedrijfsbebouwing is de aanwezigheid van kleine zoogdieren redelijkerwijs uitgesloten, omdat deze actief bestreden worden. Behalve mol en veldmuis zullen nog enkele andere algemeen beschermde diersoorten van beschermingsniveau 1 op enige wijze van het gebied gebruik kunnen maken, zoals egel, huisspitsmuis, konijn, haas, vos, bunzing, bosmuis, rosse woelmuis etc. Voor de genoemde soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Op basis van algemene verspreidingsgegevens komen in de bebouwde kom van Landgraaf twee strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten voor, namelijk eekhoorn en das. Het plangebied is niet bijzonder geschikt als leefgebied voor de eekhoorn door het open karakter en het ontbreken van bosschages. Naar verwachting zullen ze hooguit zwervend in het plangebied voorkomen. Het dichtstbijzijnde leefgebied van de das ligt in natuurgebied de Scheeken op circa 2 km van het plangebied. Het plangebied wordt van dit natuurgebied gescheiden door drukke wegen en verspreide bebouwing. Het voorkomen van dassen rondom het plangebied is daardoor erg onwaarschijnlijk. Met strenger beschermde grondgebonden zoogdieren hoeft in de planvorming geen rekening gehouden te worden.

Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek is gelet op de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen in de aanwezige bebouwing. De kippenstallen zijn ongeschikt voor vleermuizen door het ontbreken van geschikte invliegopeningen. Dieren worden actief geweerd uit de stallen. In het plangebied zijn geen holle bomen aanwezig waarin vleermuizen kunnen verblijven.

Het plangebied kan wel onderdeel uitmaken van een foerageergebied van vleermuizen die in de omgeving verblijven. Met name de verruigde weide die wordt omsloten door houtsingels vormt door de besloten 'kamerstructuur' een geschikt foerageergebied voor vleermuizen. Het zal dan altijd onderdeel uitmaken van een groter foerageergebied.

In het plangebied zijn geen doorlopende beplantingstructuren aanwezig die door vleermuizen gebruikt kunnen worden als vaste vliegroute. In de landschappelijke inpassing is wel specifiek rekening te houden met vleermuizen. Een landschapsstructuur met doorlopende beplantingen is voor vleermuizen erg belangrijk omdat deze dieren zich hierop oriënteren in het landschap. Ze worden gebruikt als vliegroute tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden.

Effectenbeoordeling

Ter vervanging van de houtsingel zal nieuwe beplanting worden aangelegd die van waarde is voor vleermuizen. Met name de beplanting van de brink vóór de woonhuizen zal een half besloten plaats worden waar vleermuizen kunnen foerageren. Er wordt bij de beplanting gekozen voor inheemse soorten, omdat deze meer voedsel (insecten) herbergen. De waarde van het plangebied als foerageergebied voor vleermuizen blijft daardoor behouden.

Om het landschap voor vleermuizen meer toegankelijk te maken, zal een doorlopende beplanting worden aangelegd in de vorm van bomenrijen. Er worden onder andere knotwilgen aangeplant. Op termijn zullen deze natuurlijke verblijfplaatsen voor vleermuizen gaan vormen.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied enkele algemene vogelsoorten waargenomen, zoals houtduif, ekster, merel, koolmees en winterkoning. Doordat het veldbezoek is uitgevoerd buiten het broedseizoen, kan niet worden aangegeven welke vogels in het plangebied zullen broeden. In het plangebied zijn geen vogelnesten gevonden. Wel zijn in de directe omgeving van het plangebied enkele eksternesten aangetroffen.

In de provinciale vogelkarteringen zijn enkele (oudere) waarnemingen vermeld van struweelvogels zoals tuinfluiter, zwartkop, geelgors en patrijs. Deze zullen met name in de houtsingel en in het verruigde grasland broed- en schuilgelegenheid vinden. Er wordt ook melding gemaakt van gebouwbewonende vogelsoorten zoals boerenzwaluw, zwarte roodstaart en holenduif. Het voorkomen van dergelijke soorten in de kippenstallen is redelijkerwijs uit te sluiten.

Effectenbeoordeling

Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van EZ (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten is het nest, inclusief de functionele leefomgeving, jaarrond beschermd. Dit zijn een aantal roofvogels, koloniebroeders en gebouwbewonende vogelsoorten. Tenslotte is er een categorie nesten

van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten').

De nesten van vogelsoorten in de houtsingels en ruigte zijn volgens de Flora- en faunawet uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze nesten in deze periode. Door de houtsingels en ruigte te verwijderen buiten de broedperiode (half maart- half juli) is overtreding van de Flora- en faunawet voor broedvogels met voldoende zekerheid uit te sluiten.

Bij de landschappelijke inpassing wordt specifiek rekening gehouden met broedvogels. Daarbij wordt de aandacht gericht op vogelsoorten die van oudsher thuishoren in kleinschalig agrarisch gebied, maar die door schaalvergrotingen vrijwel verdwenen zijn. Te denken valt aan soorten zoals steenuil, patrijs, ringmus, kneu etc.

Door de aanplant van knotwilgen ontstaat op termijn nestgelegenheid voor holenbroeders zoals de steenuil en ringmus. Om foerageer- en schuilgelegenheid te creëren zijn tevens hagen en struikbegroeiingen van belang. Erfafscheidingen zullen worden aangelegd in de vorm van hagen.

Vissen, amfibieën en reptielen

In het plangebied of de directe nabijheid is geen permanent oppervlaktewater aanwezig. Er zijn wel sloten aanwezig, deze zijn echter periodiek waterhoudend, niet permanent. De aanwezigheid van vissen en van voortplantingsplaatsen van amfibieën in het plangebied kan worden uitgesloten. Het groen in het plangebied kan deel uitmaken van het landhabitat van amfibieën. Het zal hierbij gaan om leefgebied van algemene soorten die zich verder van het water begeven, zoals gewone pad en bruine kikker. Het voorkomen van strenger beschermde amfibie- en reptielensoorten is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

Effectenbeoordeling

Met vissen en reptielen hoeft in de planvorming geen rekening gehouden te worden. Voor amfibieën zoals gewone pad en bruine kikker kunnen haag- en struikbeplantingen geschikte schuilgelegenheid bieden. Daarnaast zal dood hout gebruikt worden

Beschermde ongewervelde diersoorten

Voor beschermde ongewervelde soorten heeft het plangebied weinig waarde door het ontbreken van geschikte biotopen en vegetaties. Het voorkomen van strenger beschermde ongewervelde soorten (beschermingsniveau 2 en 3) is met voldoende zekerheid uit te sluiten omdat dergelijke soorten zeer specifieke eisen aan hun leefomgeving stellen.

Conclusie en aanbevelingen

Het plan is in overeenstemming met de Flora- en faunawet uit te voeren, mits er bij het verwijderen van de houtsingels en ruigte rekening gehouden wordt met broedvogels. Door deze te verwijderen buiten de broedperiode (half maart- half juli) is overtreding van de Flora- en faunawet voor broedvogels met voldoende zekerheid uit te sluiten.

De landschappelijke inpassing kan een bijdrage leveren aan het verhogen van de natuurwaarde in het gebied. Hiervoor zijn de volgende aanbevelingen gedaan:

- In het plangebied worden streekeigen inheemse plantensoorten aangeplant.
- De 'brink' aan de voorzijde vormt als bomenweide een geschikte foerageerplaats voor vleermuizen. Geschikte soorten zijn linde, eik, es (hogere bomen), veldesdoorn, (sier)kers, (sier)peer (lagere bomen).
- Door in het plangebied doorlopende bomenrijen aan te leggen ontstaan waardevolle vlieg-routes voor vleermuizen. Doorlopende beplantingen zijn voor vleermuizen erg belangrijk omdat deze dieren zich hierop oriënteren in het landschap.
- Bij het aanleggen van bomenrijen zijn eik en knotwilg aan te bevelen. Knotwilgen worden na verloop van tijd waardevol voor hollen bewonende diersoorten.
- Bij het aanleggen van houtsingels of houtwallen zijn de volgende soorten aan te bevelen: hazelaar, (inheemse) vogelkers, veldesdoorn, wilde kardinaalsmuts, gelderse roos, meidoorn.
- Met het rooien van de bestaande singels en snoeien van toekomstige beplantingen zal er veel snoeihout komen. Vanuit het oogpunt van biodiversiteit is het aan te bevelen om dit zoveel mogelijk binnen het plangebied te verwerken. Dood hout biedt schuilplaatsen aan kleine zoogdieren, vogels en amfibieën.
- Langs het wandelpad is het aan te bevelen om een extensief maaibeheer aan te houden. Evt. is een dergelijke strook in te zaaien met een gras-kruidenmengsel.